

ACTA
PHARMACEUTICA
HUNGARICA

ZEMPLEN GÉZA

1883—1956.

A magyar tudományos élet egyik legkiemelkedőbb egyéniségét kísértük utolsó útjára az elmúlt napokban. Eredményekben gazdag és kihatásaiban is termékeny életnek vágta el fonalát a halál.

Zemplén Géza neve egyet jelent számunkra a magyar szerves kémia megteremtésével, fejlődésének és jellegének több évtizedre szóló meghatározásával. Amikor fiatal korában az akkor megszervezett, időrendben első szerves kémiai tanszéken, a Műegyetemen egyetemi tanári működését megkezdte, a szerves kémiának sem a tudományos kutatásban, sem az iparban nálunk figyelemre méltó múltja nem volt. Ő kapta és vállalta azt a feladatot, hogy a szerves kémiát, ami előrehaladottabb országok tudományos életében és iparában akkor már jelentős szerepet játszott, meghonosítsa hazánkban. Tanítómesterének Emil Fischernek nyomdokain haladva a szénhidrátkémiát választotta kutatási területének. És a szénhidrátok és glikozidák szerkezetkutatása és szintézise kapcsán olyan eredményeket ért el, hogy azok alapján a világ szénhidrátkémikusainak élcsoportjába került.

Eme kutatásai mellett, melyekhez élete végéig hű maradt, szinte megszakítás nélkül foglalkozott olyan problémákkal, melyek az iparban merültek fel vagy az ipar részére bírtak jelentőséggel. Különösképpen az akkor kifejlődőben levő magyar gyógyszeripar volt az, melynek szintetikus kémiai problémái a magyar szerves kémia vezető egyéniségének érdeklődését felkeltették. Számos, az iparral közösen végzett kutatás és megoldott probléma között az első magyar papaverin-szintézissel kapcsolatos munkák, az anti-tuberkulotikumok irányában végzett kutatások, vagy a magyar Salvarsan szintézisének kidolgozása a kiemelkedőbb mozzanatok.

De tudományos eredményein és az iparnak végzett kutatásain felül felbecsülhetetlen jelentőségű volt az az oktató és szervező munka, melynek során sok közvetlen munkatárs és negyven évfolyam vegyészmérnök került ki az életbe. Intézetéből magukkal vitték a szerves kémia és a természet-tudományok megbecsülését, a természettudományos igazságokkal szembeni alázatot. A nagyszámú munkatárs és tanítvány tette közvetlenül vagy közvetve lehetővé a magyar ipar több ágának, de különösen a szintetikus gyógyszeriparnak az aránylag korai kifejlődését és a külfölddel szembeni versenyképességét.

Nem választható el *Zemplén Géza* eredményekben gazdag életére való visszaemlékezéstől az sem, hogy tudományos, oktatási és szervezői tevékenységében egész életén át végig kísérte szilárd ragaszkodása a vérbeli kutató életéhez, a szabadsághoz. Erre az alapra helyezkedett akkor is, 1944-ben, amikor az nem volt veszély nélkül való.

Munkatársai, tanítványai, a magyar tudományos élet és az ipar reprezentánsai szomorú szívvel búcsúztak nagy halottjuktól, aki eredményekben gazdag életével örökre heirta nevét a szerves kémia és a magyar természettudományok történetének könyvébe.

Gerecs Árpád